

Пословни и правни факултет, Београд-Младеновац

Студијски програм ОАС: Пословни менаџмент

Предмет: **Интернационални маркетинг**

Предметни наставник: **проф. др Весна Милановић**

Консултације: понедељак 12.00-14.00ч

Имејл: vmilanovic555@gmail.com

Међународна маркетинг истраживања (ММИ)

Циљеви домаћих и међународних маркетинг истраживања су исти, али је поступак спровођења истраживања различит, јер се оно одвија у различитом окружењу (домаће, инострано, међународно-глобално).

Подручја истраживања:

- истраживање окружења
- истраживање тржишног потенцијала
- истраживање понашања потрошача
- истраживање конкуренције

Извори и типови података

- Интерни извори: подаци потичу из компаније, више су поуздани, захтевају мања улагања.
- Екстерни извори: подаци потичу изван компаније, мање су поуздани, скупље је прикупљање података из екстерних извора.
 - Примарни подаци (подаци из изворног - примарног истраживања); први пут су прикупљени као такви; скупљи су од секундарних и више су веродостојни.
 - Секундарни подаци (преузимање података које је неко други прикупио и објавио); овај тип податак је доминантан у структури података; мање су скупи и могу бити мање веродостојни.

Типови истраживања

- Кабинетско истраживање
- Теренско истраживање (скупље је од кабинетског)
- Значај прикупљања података «лицем у лице»
- Значај пружања података онлајн путем.
- У случају теренског истраживања потребно је поштовати регулативу стране земље у овој области.
- Значајна је улога економских дипломата у прикупљању информација о земљи пријема, њеним привредним субјектима и потенцијалима за улазак компанија.

Проблеми у ММИ могу бити:

- физичке природе (“далеко је тржиште”?)
- информативне природе (“шкртост информација”?)
- културолошке природе (неразумевање?)
- комуникативне природе (неразумевање?)
- економске природе (скупо је...?)

I НИВО: Истраживање међународног бизнис окружења

Подручја истраживања:

- истраживање политичког окружења
- истраживање правног окружења
- истраживање економског окружења
- истраживање социо-културног окружења

Политичко окружење

Информације о политичкој клими служе процени степена стабилности политичког окружења циљног тржишта.

- параметри политичке стабилности су: политички конфликти, тероризам, национализам...

Потребно је имати податке о:

- Политичкој структури циљног тржишта:

- парламентарна: демократија и парламентарна монархија
- апсолутистичка: апсолутна монархија и диктатура.

Која структура је повољнија за међународни бизнис?

- Политичком систему и режиму циљног тржишта:

- двопартијски систем
- једнопартијски систем
- вишепартијски систем.

Који систем је погоднији за међународни бизнис?

8 Global Terrorism

NORTH AMERICA

For decades North America was practically free from terrorist attacks. Huge casualties and national shock from the events of 9/11 instigated the war on terrorism.

WESTERN EUROPE

Several countries have participated in the U.S.-led war on terrorism—but are concerned that they, too, have become actual or potential al Qaeda targets as a result.

EURASIA

This is a key arena in the war on terrorism, with many countries receiving financial and military aid from the United States. Reaction from some Islamic groups is evident.

ASIA

Conflict over Kashmir, tensions in Afghanistan and Pakistan, and al Qaeda presence in Southeast Asia combine to make this region a pivot in the war on terrorism.

AFRICA

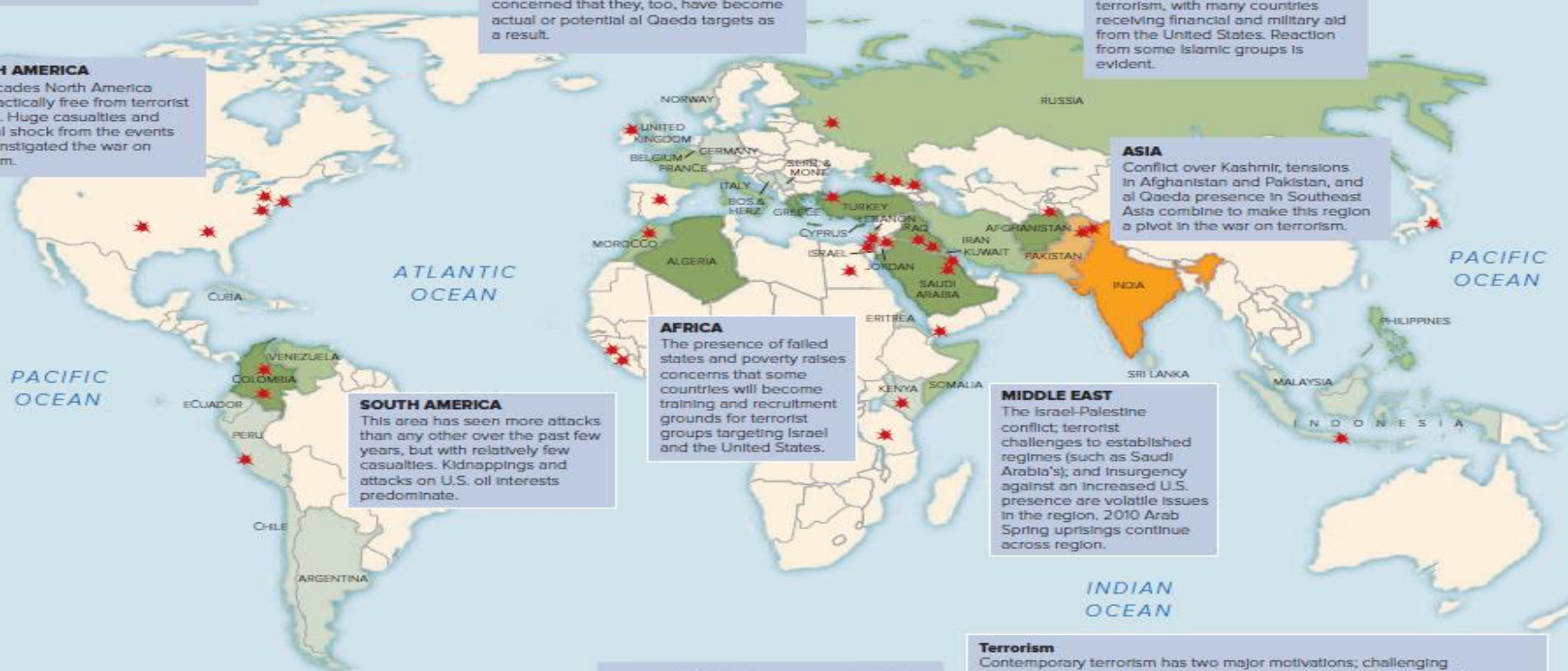
The presence of failed states and poverty raises concerns that some countries will become training and recruitment grounds for terrorist groups targeting Israel and the United States.

MIDDLE EAST

The Israel-Palestine conflict; terrorist challenges to established regimes (such as Saudi Arabia's); and insurgency against an increased U.S. presence are volatile issues in the region. 2010 Arab Spring uprisings continue across region.

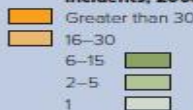
SOUTH AMERICA

This area has seen more attacks than any other over the past few years, but with relatively few casualties. Kidnappings and attacks on U.S. oil interests predominate.

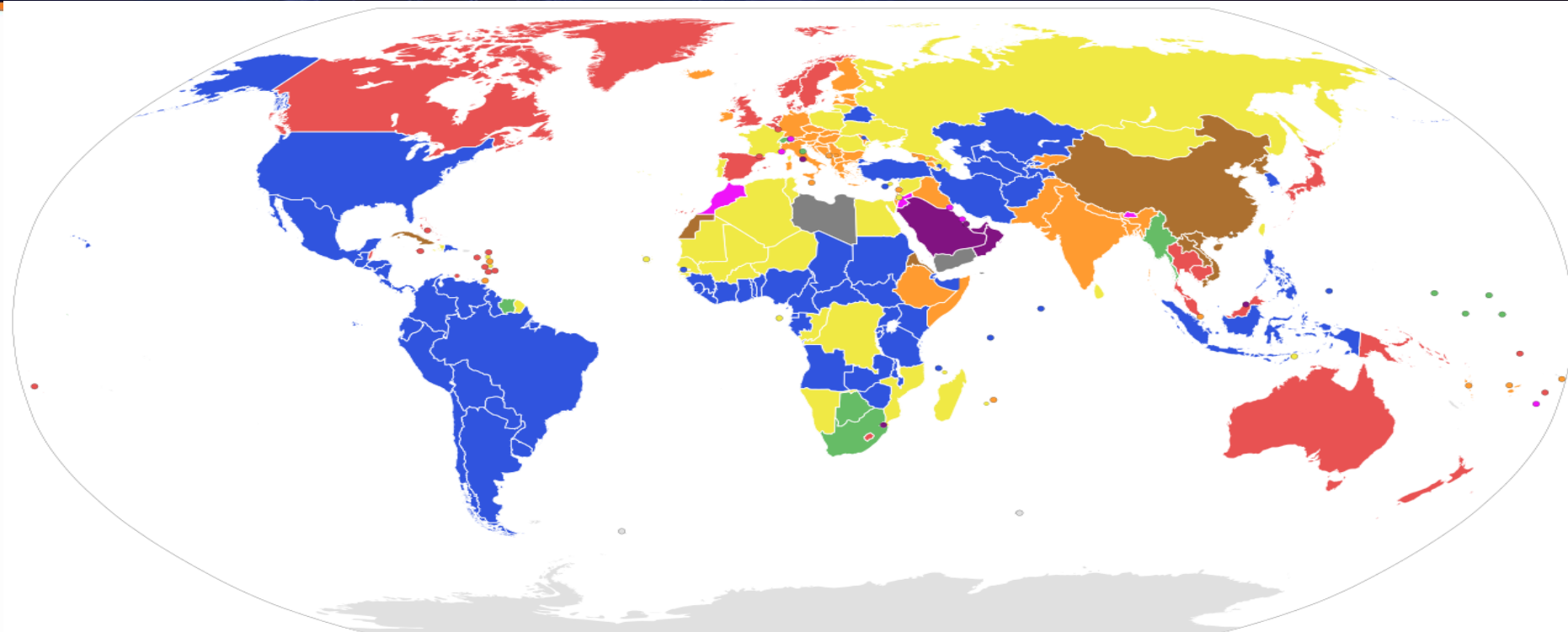
★ Selected major terrorist attacks, 1995–March 2004

International terrorist incidents, 2003

Terrorism

Contemporary terrorism has two major motivations; challenging the global role of the United States and national self-determination. The violent challenge to the global presence of the United States by al Qaeda is a relatively recent development that transcends state politics. A worldwide network of terrorist cells, more or less affiliated with al Qaeda, has targeted buildings and activities that represent Western economic, political, and cultural activity. The suicide attacks of September 11, 2001, targeted symbols of U.S. political and economic power. The bombing of a hotel in Bali targeted Australian youths on holiday in a Muslim country. A more traditional form of terrorism is ethno-national territorial politics within states. For example, terrorist activity in India, Pakistan, and the Middle East is dominated by the goal of national separation or self-determination.

- **Presidential republic:** Head of state is executive; presidency is independent of legislature; ministry is independent of legislature
- **Semi-presidential republic:** Head of state is executive; presidency is independent of legislature; ministry is subject to parliamentary confidence
- **Republic with an executive presidency nominated by or elected by the legislature:** President is both head of state and government; ministry, including the president, may or may not be subject to parliamentary confidence
- **Parliamentary republic with a ceremonial presidency:** Head of state is ceremonial; ministry is subject to parliamentary confidence
- **Constitutional monarchy:** Head of state is executive; Monarch personally exercises power in concert with other institutions
- **Constitutional parliamentary monarchy:** Head of state is ceremonial; ministry is subject to parliamentary confidence
- **Absolute monarchy:** Head of state is executive; all authority vested in absolute monarch
- **One-party state:** Head of state is executive; power constitutionally linked to a single political movement
- **No constitutionally defined basis to current regime**

Note: this chart represent *de jure* systems of government, not the *de facto* degree of democracy. Several states that are constitutional republics are in practice ruled as authoritarian states.

Индикатори политичке климе и стабилности/ризици

➤ Имовински ризици:

- конфискација (принудно одузимање имовине страној компанији без накнаде у корист државе циљног тржишта)
- експропријација (одузимање имовине страној компанији уз одређену накнаду)
- национализација („подржављење“ имовине стране компаније)
- доместикација („одомаћивање“ стране компаније).

➤ трансферни ризик

➤ ризик ограничења увоза

➤ ризик тржишне блокаде

➤ порески ризик

➤ ризик ценовне контроле

➤ синдикални ризик

Примери из суседства

Многа предузећа од Хрватске потражују имовину, углавном, одмаралишта на Јадранској обали, пословне просторе и станове на атрактивним локацијама, попут следећих: *Генекс* из Београда, *Симпо* из Врања, *Металац* из Горњег Милановца, *Тигар* из Пирота, панчевачка *Утва*, *Дуванска индустрија* из Врања (данас у власништву фирме „*Philip Moris*“), *Беочинска цемента* (чији је власник сада француски „*Lafarge*“), *Нафтна индустрија Србије* (данас у већинском власништву руског „*Gazproma*“), *Карнекс* из Врбаса и многе друге.

Неки су стигли и до Европског суда за људска права у Стразбуру, али ни ту није забележен већи успех, па се планира да се проблем изнесе пред комитетом за људска права УН у Женеви.

<https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/sistematsko-otimanje-imovine-srpskih-firmi-u-hrvatskoj/> 11.10.2018

Различитост правних система у којима компанија послује или намерава да послује налаже менаџменту компаније познавање извора права, правних филозофија и специфичности појединих грана права и њима одговарајућих правних норми.

Англосаксонско право (назива се и **common law**) - САД, В. Британија, Канада...(на снази су мање писана правила, више судска пракса и искуство у решавању спорова). Ови системи (обичајног) права се више ослањају на преседане, судске одлуке које су већ донете.

Европско – континентално право или **континентално право**, или **грађанско право - civil law**) примењују скоро све европске земље и друге земље континенталног правног система (на снази су писане правне норме). Што је најважније, судска пракса је секундарни извор у овим јурисдикцијама. Француска и Немачка су два примера земаља са системом грађанског права.

Системи обичајног права (*customary law*) су неформални. Засновани су на обрасцима понашања (или обичајима) који су постали прихваћени као правни захтеви или правила понашања унутар одређене земље. Закони обичајног правног система су обично неписани и често их издају старешине, преносе се кроз генерације. Често се пракса обичајног права може наћи у јурисдикцијама мешовитог правног система, где се комбинује са грађанским или обичајним правом.

Исламско право примењује земље са исламском вероисповести (правни систем је заснован у целини или делимично на Курану). У свим верским правним системима закон произилази из текстова или традиција унутар дате верске традиције.

„Социјалистичко” право (остаји још видни у Куби; на бази комунистичке филозофије).

CIVIL LAW

COMMON LAW

MUSLIM LAW

CUSTOMARY LAW

MIXED SYSTEM

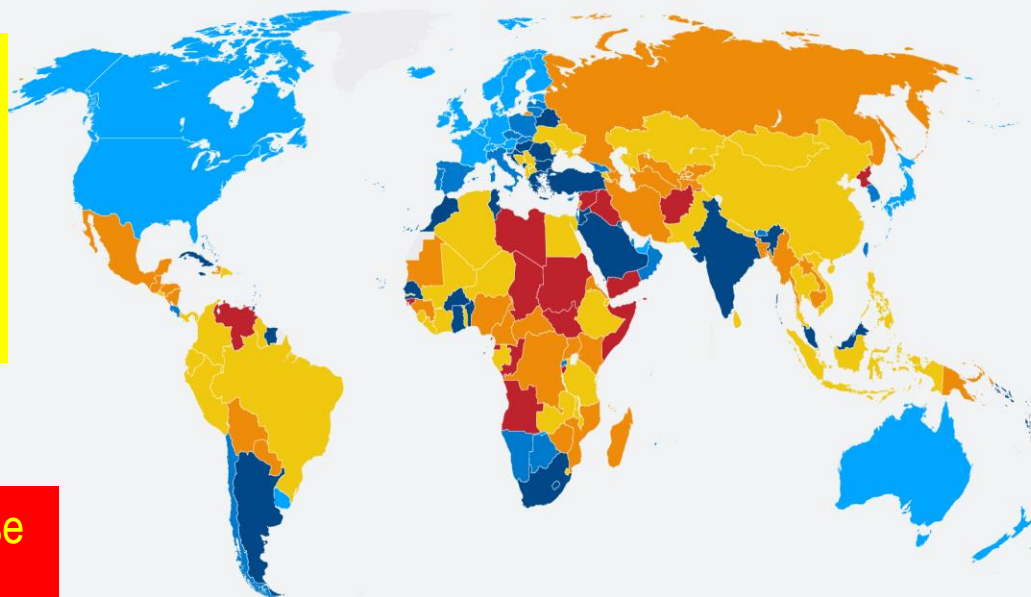
Правни проблеми

- Проблем екстериторијалности: део територије циљног тржишта је под „туђом“ влашћу, влашћу друге стране земље која шири своју јурисдикцију ван националних граница. У пословном смислу се поставља питање надлежности правног система, примера ради, над филијалом ТНК која се налази у страној земљи.
- Проблем јурисдикције: поставља се питање, примера ради, чији правни систем и право су надлежни у евентуалном спору, правни систем домаће земље или земље циљног тржишта?
- Проблем фалсификата (Како су дефинисани и законски санкционисани? Каква су решења у заштити интелектуалне својине?)
- Проблем мита и корупције (Да ли су исто детерминисани у сваком правном систему? Како их превазићи на циљном тржишту?)

На ранг-листи свака земља може да оствари вредности између 100 бодова (нема корупције) до 0 бодова (потпуно корумпирано).

На самом врху по питању борбе против корупције, у 2018. била је Данска (88 бодова), те Н. Зеланд, Сингапур, Шведска и Швајцарска. У Европи, стање је најбоље у ЕУ (прос. вредност по земљи 66 бод.).

Словенија има 60 бодова, Хрватска 48, Црна Гора 45, Србија 39 (укупно 87. место), Босна и Херцеговина 38, а Македонија и Косово 37 бодова. У Транспаренсију сматрају да је корупција у овим земљама повезана с похлепом, крађом и неодговорним понашањем појединаца.

10 - 19 20 - 29 30 - 39 40 - 49 50 - 59 60 - 69 70 - 88

Које су земље најкорумпираније? То су земље у којима већ дуже време трају грађански ратови: Сомалија, Сирија, Јужни Судан и Јемен – а осим њих још и Северна Кореја. Најкорумпиранији светски регион је Африка јужно од Сахаре.

Информације о економском окружењу указују на привлачност земље за инвестиције, стране производе, услуге...

- Макроекономско окружење
 - Чине га потенцијални или стварни потрошачи са својим жељама и потребама, и економска политика земље.
 - Показатељи развијености (привлачности) макроекономског окружења су бруто домаћи производ, демографске варијабле и приходи, структура потрошње, инфраструктура....
- Микроекономско окружење
 - Чине га окружење конкретног производа и/или окружење тржишта, конкретно подразумева конкуренцију.

Наставак следи